

5-årsdagen for krigsutbruddet

mellom Frankrike - England og Nazityskeland ble passert søndag. De alliertes seier står nå for døren. Men la oss ikke i glederusen glemme at vi etter denne krig både i Norge og andre land står foran den gigantiske oppgaven å bygge en ny verden som ikke må bli herjet av slike voldsomme økonomiske kriser og internasjonalt rettsløse tilstander som de hersket i størstedelen av verden mellom de to verdenskriger. Et brudd med førkrigstidens økonomiske planløshet og nasjonale egoisme må til om vi skal unngå en ny katastrofe. Atlantdeklarasjonens ord må bli virklighet.

Utviklingen på frontene

skriker nå fram i et så raskttempo at vi kunne behøve å gi ut "Fri Fagbevegelse" hver annen time om vi skulle holde leserene ajour. Som ukeavis får vi holde oss til de store linjene og gå ut fra at de viktigere detaljene blir kjent på annen måte ettervert som de inntreffer. Når dette skrives er Belgia næsten befrikk og Holland står for tur. De allierte troppene i Nord- og Sydfrankrike er snart i kontakt med hverandre. Oppmarsjen mot Siegfriedlinjen er i full gang - Maginotlinjen har vi ikke hørt tale om hittil. General Dempsey ved den allierte overkommando sier at de tyske troppene befinner seg i full oppløsning og at den tyske overkommando har mistet herredømmet over sine avdelinger. På Balkan hersker det forvirring i de tyskebesatte delene. Tito har avskåret de tre viktigste jernbanelinjene i Jugoslavia og vil snart kunne forene seg med de russiske styrker fram fra øst. I Tsjekoslovakia vinner de frie styrkene stadig terreng. I Grekenland likeså. På østfrontens nordavsnitt gjør russerne seg klar til å slå et siste og avgjørende knock-outslag. - "V I" kan betraktes som satt ut av spillet. Mellom fredag og tirsdag hadde man ingen flyvende bomber over London, tross våre naziavisers meldinger om det motsatte.

Det ser ut til at de tyske soldatene begynner å forstå at en fortsettelse av krigen nå ikke har annen hensikt enn å utsette Hitlers og de andre krigsforbryternes hengning med noen uker. Officerene har det heller ikke godt, - Churchill sa i en tale nylig at om en tysk general nå blir kalt til Berlin, vet han ikke om det er for å bli forfremmet eller for å bli - hengt. På hjemmefronten står det ikke bedre til. Den illegale aktivitet er øket og mange tidligere socialdemokrater samt lærere og geistlig arrestert. Selv Göring skal være falt i unåde. "Totalmobiliseringen" kommer for sent og kan ikke stoppe de allierte, når ikke SS-fanatikerne klarer det. Det tales om at Hitler vil forsøke gas- og bakteriekrig. Så overlegne som de allierte nå er i luften, ville ikke slike metoder bli verst for opphavsmennene.

Finsk-russisk våpenstillstand.

Som takk for det eikelauvet Mannerheim fikk forleden, mottok Hitler i forrige uke beskjed fra den finske regjering om at den diplomatiske forbindelsen Finland - Tyskland var brutt og at de tyske troppene måtte pakke seg ut av Finland innen 14 dager. Vi skal ikke her gi oss inn på noen lengre funderinger over hvordan rikskansleren reagerte på denne oppmerksomhet fra finsk side. Det kan jo forresten godt hende han har mistet evne til å reagere på noesomhelst. Så meget som han har hatt å stå i den siste tiden, skal vi ikke klandre ham om han har oppbrukt sitt tidligere, ganske livlige temperament. Av øen og skjær selvoppofrelse har han latt tyske soldater blø for Finland, Frankrike, Romania, Norge og mange andre land. Og så er de alle like utakknemlige. Slike ting må ta på nervene. Vi har allikevel vanskelig for å tro at rikskansleren er blitt så komplett utilregnelig at han er enig med "Fritt Folk" og "Aftenposten" i at Finnlands brudd bare betyr en lettelse for Tyskland. Han har nok oppfattet at 30 finske divisjoner kan være bra å ha i denne trengselstia. Dertil kommer at de 160 000 mann som tyskerne har i Nord-Finnland nå må redde seg over til Nord-Norge, hvor deres militære verdi blir ytterst tvilsom. - Norge er i det hele tatt i ferd med å utvikle seg til en slags konsentrasjonsleir for tyske tropper. Mens det tredje rike kjemper sin døds kamp, blir Norge fylt med tyske soldater som ikke - eller i hvert fall bare i ytterst små personer - kan håpe å nå hjem før krigen er slutt. Ikke for det, vi tror ikke troppene gråter over at de kan gå her og feriere og leke krig på alle slags rare måter. --

En skal naturligvis ikke forsvørge noe, men må vel kunne gå ut fra at Hitler ikke forsøker seg med noe kup i Finland. Det ville neppe bli særlig vellykket. Mannerheim har adskilleg autoritet blandt de tyskvenlige finske generalene. Og det finske folk må nå ha fått mer enn nok av den skjebnesvangre kuppolitikken som president Ryti praktiserte for et par måneder siden. Ryti var forresten allerede i 1941 ikke så nøyeregnede da det gjaldt å få trukket Finland med i krigen mot Sovjetsamveldet. Følgende historie fra dengang skal være pålitelig: Politimestern i byen Vasa på den finske vestkysten fikk en dag på våren 1941 meddelelse om at tyske tropper var iferd med å laste iland tropper og krigsmaterill i byens havn. Han ringte straks til den daværende innenriksminister og spuret hvordan han skulde forholde seg. Innenriksministeren svarte at han ikke hadde ringeste kjennskap til saken, men at han for sikkerhets skyld skulde ringe utenriksministeren. En time senere fikk politimesteren ordre om å la tyskerne få passere. - I finske opposisjonskretser forteller man ofte denne historien og mener at den er en av de mange bekreftelsene på at Ryti, Tanner, Rangell og Witting allerede dengang drev sitt spill delevis bak ryggen på andre ministre og riksdagsmenn som ikke var fullt så ivrige på å få igang "revansjekrigen". Siden har disse herrer og deres følgesvenner også gått foran når det gjaldt ensrettingen av informasjonstjenesten og den finske presse. Faktisk har de også klart å føre en stor del av det finske folket bak lyset. Nå er det slutt med denne katastrofepolitiken. Finnene må nok betale dyrt for at de ikke tidligere har vært istand til å framtvinge en kursendring. Landet redder antagelig sin selvstendighet - russerne er neppe interessert i å innlemme Finland i Sovjetsamveldet. Men hele verden venter at finnene foretar en storrengjøring i sitt land og gjør ærlige forsøk på å komme til en virkelig forståelse med russerne.

Utenriksminister Trygve Lie har gratulert de Gaulle med Paris befrielse. Et lykkeønskingstelegram er også sendt utenriksminister Spaak etter at Brüssel ble befridd.

Lars Evensen er blitt sjef ved det norske flyktningskontoret i Stockholm.

Den svenske Norge- hjelpens innsamlinger har nå passert 31 millioner kroner.

Norske quislinger flykter i stadig større antall til Sverige. Blandt de som sist skal være kommet dit etter forlydende selveste generalmajor Mystad. Vi går ut fra som en selvfølge at de svenske myndigheter tar godt vare på disse eksistenser. De må holdes arrestert eller internert så lenge krigen varer, så de ikke får anledning til å drive angiveri eller annen forrædersk virksomhet i Sverige. Siden får det bli de svenske og norske myndigheters oppgave å finne ut hva som senere skal gjøres med dem.

Franco har avsverget all forbindelse med nasjonalsocialismen. Det var litt sent, hr Franco. I Danmark skriver Fritz Clausens avis at det ikke bare er hederlig, men klokt å bytte standpunkt når man har tatt feil. "Men gjør det i tide", sier avisen tilslutt. - Det var litt sent hr Clausen.

Blandt våre hjemlige forrædere griper nervøsiteten om seg. Noen blir feberaktig opphisset og frekke. Andre er mistenksomme overfor hverandre og redde. Blandt de "komiske" lederne i Landsorganisasjonen er det også uro. Fossum er som kjent avsatt fra hvervet som "landsleder" for N.S. faggrupper, d.v.s. de rene partigrupper som fins hist og her blandt de organiserte. En fylkesfører Olav M. Hoff er utnevnt i hans sted. Det har ingen interesse for oss hvem av forræderne som figurer som "komiske" faglige "førere". De skal alle sammen snart få sin dom. Det er i en forutfølelse av dette at "Norsk Arbeidsliv" skriver: "Synden straffer seg sjøl og blir ytterligere straffet. Dette gamle bibelord har gyldighet overalt og til alle tider. Det vet av erfaring vi synder".

Fra hjemmefronten:

Vallö evakueres. Tyskerne har gitt ordre til at befolkningen ved Vallö oljeraffineri skal evakueres. Det går rykter om at man venter opp en båt med råolje og at raffineriet skal settes igang.

I Fredriksstad og Tönsberg har tyskerne beslaglagt mange privathus.

I Fredriksstad er også Folkets hus 3. etasje rekvirert. En venter innrykk av tyske tropper fra Nord-Norge.

I Drammensdistriktet er flere unge gutter, som var rømt unda arbeidsmølliseringen, arrestert ved politirazzia. En av politifolkene er senere funnet drept.

En stemplingsmaskin som skulle benyttes ved den nye planlagte ungdomsutt-skrivning, ble forleden bortført fra et kontor i Oslo av "reparatører", som oppga å skulle hente den til repressjon.

Stengningen av hoteller og pensjonater på landsbygda vet en ennå ikke sikkert hensikten med. Men sannsynligvis er det tyskernes hensikt å beslaglegge sengetøyet for å sende det til utbombede i Tyskland.

N.S. arkiv i Moss skal ifølge en melding over London være stjålet ved et innbrudd i rådhuset.

For en tid siden ble en døddrukken mann funnet i rennestenen i sentrum. Han ble innbrakt på Rådhusgt. politistasjon. Legitimasjonskortet lød på Lars Bjørheim, Prisdirektør. Etterforskingen skal ha brakt på det rene at herr prisdirektøren har 15 fl. brennevinn i måneden til representasjon. Av disse drikker han en halv flaske pr. dag selv. Resten går til representasjon.

Den nye barnefilmen "Ni gutter og en jente" er tvers igjennom et nazi-produkt og er selvsagt blokkert. Hovedrollen spilles av Else Budde som kan kunsten med gutta fra før. Etter en noe broget skilsmisse giftet hun seg med nazisten Sophus Noreger senior. Den nye lykke varte i 2 måneder. Den noe tilårskomnebrudgom fant det i lengden noe strevsomt å konkurrere med ministre frontkjempere og nazipamper om sin kones gunst. Hun slekter forøvrig på det berømte eplet som ikke faller langt fra stammen. Hennes mor, fru Kahrs Budde som har påtatt seg å sørge for at sykepleierskene får del i nyordningens velsignelser, har for lengst innstallert seg i pleierskenes rekreasjonsheim i Asker der hun holder bakanaler med tyske offiserer. "Hun rekreerer" seg alene på hele standens vegne.

Håkon Meyer er blant de "kampfeller" som søker å undra seg sesjon til hirdens bedriftsvern. Hittil skal han ha greid seg ved tyskernes hjelp, men det brenner et blått lys ---

Dementi.

Art. i "Norge" Brann i rosernes leir" Det nazistiske firma art. omhandler skal være Chr. Hauge & Co. A/S og ikke Marwell Hauge A/S.

Fra hjemmefrontens ledelse:

Vi har tidligere gitt paroler for hvordan bedriftslederne skal forholde seg til den gjennomgåelsen av bedriftene som arbeidskontorene har satt igang med henblikk på å skaffe folk til arbeidsinnsatsen.

Men selv om bedriftslederne lager alle de vanskligheter som kan tenkes for arbeidskontoret, er det imidlertid klart at arbeidsdirektoratet vil være i stand til å skrive ut folk fra visse næringsgrener. Det er derfor en nasjonal plikt for enhver innen disse arbeidsområder å treffe sine forholdsregler i tide. Det som står i fare for å bli utskrevet, må snarest forsvinne over i andre yrker hvor de er sikre mot utskrivning.

Enhver som ser denne parolen plikter å gjøre den kjent overfor venner og bekjente som arbeider i de bedrifter som er nevnt nedenfor.

De bedrifter som først skal undersøkes er ifølge arbeidsdirektoratets plan følgende:

- 1) Fabrikker som fremstiller kosmetiske artikler og toalettartikler.
- 2) Fabrikker for framstilling av lampeskjermene og stativer.
- 3) Leketøysfabrikker.
- 4) Portefølje- og etuifabrikker.
- 5) Reiseeffekt- og rammefabrikker.
- 6) Bedrifter for framstilling av reklameartikler.
- 7) Bedrifter for framstilling av suvenirer.
- 8) Hanskefabrikker.
- 9) Flagg- og flaggdukfabrikker.
- 10) Framstilling av støvsugere.
- 11) Flisefabrikker.
- 12) Sjokolade- og sukkervarefabrikker.
- 13) Tekstil-kjemiske fabrikker.
- 14) Belte- slips- og skjortefabrikker.
- 15) Mål og vektfabrikker.
- 16) Trevarerfabrikker.
- 17) Konfeksjonsfabrikker
- 18) Trikotasje-fabrikker.
- 19) Sportsartikkelfabrikker.

II. Så godt som alle håndverksbransjer.

III. Detalj-, engros- og agenturforretninger innen manufaktur, tobakk, skotøy, jernvarer, biler, glass og stentøy, kontormaskiner, kortvarer, papir. Vidre bedrifter i følge bransjer: Möbler musikk, parfyme, skraphandel, pelsvarer, kunst, antikviteter, blomster samt næringsmiddelagenter.

Det daglige brød.

Strevet med å skaffe mat er mer enn noensinne et brennende spørsmål, særlig for de mindre bemidlede husmødre. De lange køene foran matvarebutikkene taler sitt tydelige språk. Vi er nå inne i en årstid som selv i krigstid pleier å lette tilgangen på fødemidler. Men forsyningen til byene er fremdeles minimal. Det er betegnende at potetrasjonene er satt ned til det halve. Og tusner oppnår ikke engang å få dette beskjedne kvantum. De som har midler og muligheter til å skaffe seg ekstra mat fra landsbygden, plikter å dele med dem som ikke er så heldig stillet. Bøndene må ikke levere varene sine til tyskerne, men sørge for at en størst mulig del av produktene kommer det norske folk tilgode. Selv de mindre bemidlede vil forsøke å betale den pris som de økede produksjonskostninger og en risikabel transport krever. Men ågerprisene må bannlyses. Svartebørsmentaliteten må ikke få gjøre seg gjeldende. Hver bonde som ikke innser dette, setter en skamfleck på seg selv, som han aldri vil få vekk. Der hvor arbeidernes penger og muligheter ikke strekker til, må arbeidsgiverne og bedriftslederne tre støttende til. Sammen med arbeiderne og funksjonærene må tiltak settes ut i livet som kan være til hjelp for alle når det gjelder å skaffe mat.

Mislykket provokasjon.

En ting som ærgrer våre tyske herrer og hjemlige nazister svært, er at det aldri lykkes dem å provosere den norske hjemmefront til uoverlagte handlinger.

Ryktene om forestående generalstreik på grunnlag av kortperiodens forlengelse var en tåpelig provokasjon. Hadde det lyktes dem å få endel av hjemmefronten med på notene - at det var blitt tilløp til streik enkelte steder - ville tyskerne hatt påskudd til å slå ned på den norske hjemmefront med alle midler. Dødsdommer over gode normenn ville blitt eksekvert, fengsling og husundersøkelser, razziaer i stor stil. Situasjonen på fronten gjør dem desparate. De gjør bare ikke regning med at vi har en fast hjemmefront. Vi har lært av bitter erfaringer at det ikke lar seg gjøre å sette igang ting her hjemme, uten i full forståelse med den all.-overkomm. og den norske regjering. Når tiden er inne vil ordren bli gitt og hjemmefrontledelsen vil sørge for de nødvendige paroler. Inntil den tid nå ingen la seg forlede av rykter og provokasjoner til uoverlagte handlinger. En for tidlig igangsatt offensiv er værre enn ingen offensiv. Vi må stole på at de som har tråden i sin hånd velger det rette øieblikk for å slå til. Denne gang gikk det altså ikke med falske rykter og provokasjoner. Politiet var i alarmberedskap og tyskerne hadde planer om plasing av mitraljører i gatene.- Blir det generalstreik noen gang kommer den ikke som et rykte, men i samband med de øvrige planer som tilslutt skal knuse naziveldet i Norge og samle arbeiderne i en

F R I F A G B E V G E L S E .